

Intervju: Tonino Picula, eurozastupnik

Daytonski sustav odavno je postao predložak za stagnaciju i sukobe

Ovo je bila godina velikog napretka za BiH, tvrdi zastupnik Picula, ali upozorava da pravi izazovi tek predstoje za ovu zemlju

Zoran Krešić
zoran.kresic@vecernji.net
MOSTAR

Bez ustezanja, hrvatski europarlamentarac Tonino Picula (SDP) ističe kako Daytonski sporazum sve više vodi u stagniranje BiH i postaje mjesto prijepora za nove nesporazuma i sukobe. Među važnim testovima koji će pokazati može li se takva struktura prilagodavati zahtjevima EU je i proces usuglašavanja kroz Mehanizam koordinacije. Nije pretjeran optimist u tom smislu.

•Povjerenik Hahn uručio je vlastima BiH upitnik Europske komisije. Jeste li zadovoljni napretkom koji su učinile vlasti BiH na europskom putu u posljednjoj godini dana?

- Ako proces pristupanja Europskoj uniji doživljavam prvenstveno preko svladavanja formalno političkih etapa, ova je godina bila zaista uspješna za Bosnu i Hercegovinu. Počelo je s predajom zahtjeva za članstvo za vrijeme nizozemskog predsjedanja, dakle kada je sadržaj aktivnosti Unije određivala politika jedne članice, u najmanju ruku, suzdržane prema daljnjem širenju EU. Ne treba zaboraviti kako su u travnju upravo Nizozemci na referendumu odbacili sporazum o slobodnoj trgovini s Ukrajinom. Tijek događaja bio je zatim pozitivno usmjeren ispunjavanjem sva tri preduvjeta za prihvaćanje kandidature, što je rezultiralo odlukom Europskog vijeća da Komisija pošalje upitnik o utvrđivanju kapaciteta BiH za pristupanje pregovora o članstvu. Međutim, iz hrvatskog iskustva znam kako odgovaranje na nekoliko tisuća pitanja iz upitnika Europske komisije administraciju svake zemlje kandidata stavlja pod velika opterećenja.

•Upitnik će, po mišljenju mnogih, pokazati može li složena struktura BiH, s obzirom na postojanje Mehanizma koordinacije, odgovoriti iskušenjima koja postavlja EU, prije svega, jedinstvene države. Može li ovaj proces pomoći u zaliječenju ovog kroničnog problema (ne)jedinstvene države politički i suštinski?

- Sada će se vidjeti funkcionira li i kako nedavno usvojeni Mehanizam koordinacije u praksi. Da je BiH drugačija država, njezine obveze na europskom putu mogle bi se podijeliti na lakše i teže, kratkoročne i dugoročne, ali u BiH svaki pomak koji traži međuenti-

tetsko usuglašavanje, kao i dogovor unutar FBiH, postaje neizvjestan proces. Zašto? Zato jer gotovo svaki pomak u smjeru europske transformacije zemlje deformira daytonsku kompoziciju postojećeg poretka. Zato bih zadržao određenu rezerviranost dok me rezultati Mehanizma koordinacije ne demantiraju.

• Reformska agenda, koja je postavila drukčije prioritete za BiH, daje određene rezultate, no kritičari kažu - nedovoljne. Hoće li se političke reforme, uključujući izmjene Ustava, glede čega određene poruke šalju domaći političari, poput Izetbegovića, Dodika, Čovića, moći zaobići na putu europskih integracija?

- Ovo je prilika da se postavi pitanje što je danas prava realnost BiH; njezina europska perspektiva ili recikliranje sukoba iz prošlosti. Neovisno o referendumu u RS i sporovima u Federaciji, pred BiH stoje mnogi krupni socioekonomski i sigurnosni izazovi. Za razliku od drugih zemalja zapadnog Balkana, razlozi stagnacije u BiH su pretežno unutarnjopolitički. Valja napomenuti kako su sve zemlje kandidati za članstvo u EU u jednom trenutku morale mijenjati svoje ustave zbog prilagodbi pravnoj stečevini Unije. BiH ne može biti iznimka. Bilo bi dobro da ustavne promjene budu posljedica unutarnjeg konsenzusa, a ne vanjskog nametanja.

•Nedavno je objavljen dio povjerljivog NATO-ova izvješća kako će ova vojna institucija intervenirati na Balkanu u slučaju pokušaja destabilizacije od Rusije ili Islamske države. Kako u tome kontekstu gledate na činjenicu da to ne korespondira s "neinterventnom" Unijom prema ovom dijelu kontinenta?

- Jedna uzrečica kaže kako priroda i politika ne trpe vakuum. Dakle, ako EU ne zadrži na primjeren način zapadni Balkan među svojim prioritetima, tada će sile izvan EU tradicionalno prisutne na tom prostoru lakše ostvarivati svoje interese. Više bih volio kada bi Zapad svoj demokratski model suradnje i razvoja na zapadnom Balkanu promovirao preko EU kao političko-gospodarske asocijacije nego preko NATO-a kao vojno-političkog saveza. S druge strane, danas je nemoguće ignorirati cijeli niz sigurnosnih prijetnji, od terorizma do hibridnih oblika sukoba. Bilo bi idealno kada

bi sve zemlje na jugoistoku Europe te izazove vlastitoj sigurnosti prepoznale na sličan način i opredijelile se za sustav zajedničke obrane.

• Kako pri tome komentirate istup predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović i komentare koji su se čuli iz BiH glede prijetnji terorizmom?

- Intenzitet te rasprave samo govori kako problem itekako postoji, ali i da ga se ne doživljava na jednak način u RH i BiH. Dobro je da postoji zakonodavstvo koje penalizira odlaske na strana ratišta, tj. sankcionira one koji se pokušaju vratiti u zemlju kako bi organizirali terorističke napade. S druge strane, čini mi se da je jednako važno, ako ne i važnije, aktivnom politikom suzbijati uzroke radikalizacije ljudi prije njihova odlaska u Irak i Siriju.

•Pripremaju se nova rezolucija i izvješće o napretku BiH. Što treba očekivati?

- Europski parlament je uvijek nedvojbeno podupirao budućnost BiH u EU, ali i dosljedno upozoravao na zastoje koje vlasti moraju rješavati. Najnovije izvješće Komisije evidentira cijeli niz pomaka i pobolj-

šanja, osobito u donošenju zakona, te formalno političkim odnosima s EU. Međutim, pozitivni procesi su, nažalost, u suprotnosti s mnogim incidentnim situacijama i nedostatkom promjena u nizu sektora. Kao i toliko puta dosad, razmišljanja o aktualnoj situaciji u BiH kod mnogih njezinih prijatelja izazivaju miješane osjećaje. Izdvojio bih jedan evidentan primjer zaostajanja i otpora europskom putu BiH. Kao voditelj izaslanstva EP za odnose s BiH podsjećam da je pokušaj usvajanja poslovnika Zajedničkog odbora propao još lani u Sarajevu. Od tada izaslanstvo ne funkcionira jer bez poslovnika nema legitimitet za rad. U međuvremenu je bilo više pokušaja s naše strane da se problem otkloni, no, nažalost, bez uspjeha. Temeljni problem je protivljenje dijela članova izaslanstva iz BiH (preciznije, riječ je o članovima iz RS-a) da preporuke usvajamo procedurom koja se primjenjuje kao u svim ostalim zajedničkim izaslanstvima EP-a sa zemljama u procesu. Nakon konzultacija i pravne ekspertize, stav institucija EU je jasan i ujedinjen - bh. strana će morati prihvatiti postojeći prijedlog koji je već dijelom prilagođen, ili izaslanstvo neće funkcionirati do daljnjeg. Tvrdim da u ovom slučaju govorimo o jasnom pokušaju blokade procesa koji su se posebno intenzivirali u godini predaje zahtjeva za članstvo BiH u EU. Ovaj problem sve više postaje jedna od ozbiljnih prepreka koje dijele građane BiH od dobroti budućeg članstva zemlje u EU.

• Nedavno je Ustavni sud donio vrlo važnu presudu u tzv. Ljubićevoj apelaciji kojom je potvrđeno da je na štetu bh. Hrvata funkcionirao način biranja izaslanika u gornji, nacionalno koncipirani Dom naroda te je pozvao na izmjene Izbornog zakona. Smatrate li da je to prigoda za rješavanje problema legitimnoga političkog zastupanja?

- Premda Ustavni sud još nije objavio cjelovitu presudu, moguće je već sada pretpostaviti da se otvara mogućnost šire javne rasprave o potrebi cjelovitije izmjene Izbornog zakona. Tim prije jer je odavno jasno da je postojeći izborni sustav jedno od uskih grla u ispunjavanju opravdanog zahtjeva za višom razinom legitimnosti političkog zastupanja konstitutivnih naroda u BiH. Time, naravno, ne bi bili ot-

PUT BIH PREMA EU

BiH neće biti iznimka, za članstvo u Europskoj uniji morat će mijenjati Ustav iz Daytona jer reciklira sukobe

IZMJENA USTAVA

LJUBIĆEVA APELACIJA

Otvara mogućnost šire javne rasprave o izmjeni Izbornog zakona i legitimnoga zastupanja konstitutivnih naroda

IZMJENE IZBORNOG ZAKONA

klonjeni svi demokratski deficit u BiH, ali bi uravnoteženje prava i mogućnosti svakog konstitutivnoga naroda da bude legitimno predstavljen u tijelima vlasti uvelike doprinijelo stabilnosti i europskoj perspektivi zemlje.

•Dio analitičara smatra da je BiH beznađan slučaj glede izlaska iz daytonske faze, odnosno izgradnje suvremene države koja ima svoje specifičnosti. Kako na to gledate?

- Znatan broj trajnožarećih problema koji sustavno opterećuju odnose u BiH su politički derivati osebujnog daytonskog sustava. Već je godinama posve jasno da mirovni sporazum potpisan 1995. godine sve više postaje predtekst za stagnaciju i poticanje različitih sukoba u zemlji, a sve manje predstavlja okvir u kojem BiH može napredovati. Premda znamo koliko je puta geopolitika ranije arbitrirala u ulasku pojedinih zemalja ili skupina zemalja u EU, zbog toga ipak ne treba stvarati lažnu dvojbu može li danas BiH biti promovirana u "poseban slučaj" i biti primljena u članstvo bez ozbiljnih i opsežnih reformi. Ublažavanje kriterija ne bi pomoglo rješavanju zaostajanja, ali pojačan program medijacije i pomoći - svakako. Sada, na kraju ove za EU teške 2016. godine vidimo da veći zamah imaju disolucijski, a ne integracijski procesi. Kako će se to odraziti na daljnji europski put i funkcioniranje BiH, nije lako odgovoriti, ali znam da na kraju tog puta ni EU ni BiH neće izgledati kao danas.

• Odnedavno se Željana Zovko, podrijetlom iz BiH, pridružila hrvatskom zastupničkom klubu u Europskom parlamentu. Kako gledate na tu činjenicu i njezin dosadašnji rad?

- Kolegici Zovko želim uspješan rad u Europskom parlamentu. Očekujem da ćemo dobro surađivati, osobito na artikulaciji stajališta Parlamenta kada je riječ o europskom putu BiH, odnosno zahtjevu da se ta tema održi visoko na agendi institucija EU. ●

